

Al barri donostiarra d'Intxaurreondo es troba un immens quarter de la Guàrdia Civil. Sota l'excusa de la lluita contra ETA, aquest gueto es va convertir en símbol de la tortura, l'assassinat i el narcotràfic. Finalment, el seu responsable, Rodríguez Galindo, és a la presó.

Intxaurreondo: el quarter dels horrors

"No podem mirar cap a un altre costat", deia el fiscal de l'Audiència Nacional Jesús Santos el passat dia 23 de maig per justificar l'ordre de presó contra el general Galindo dictada pel magistrat Javier Gómez de Liano. Això no obstant no deuen ser pas pocs els ciutadans bascs que opten per "mirar cap a un altre costat" quan circulen per la N-I en direcció a Irun i es troben amb Fort Apatxe –com li agradava dir-ne a Galindo–, la 513 Comandància de la Guàrdia Civil de Guipúscoa, al barri donostiarra d'Intxaurreondo. No és fàcil resistir la mirada als majestàtics blocs de ciment bastits sobre aquest tossalet on habiten un miler de guàrdies civils amb les seues famílies en un gueto impenetrable i immisericorde fins fa poques setmanes, quan es va tenir constància, en molts casos física, de què és i què representa el búnquer que s'amaga darrere aquests murs i reixats infranquejables.

Un món a banda, un quarter que representa –avui i ahir– la tortura, l'assassinat, el narcotràfic, la corrupció i en definitiva, la perversió del poder; i que sota la capa de la suposada eficàcia policíaca –més de cent comandos d'ETA desmantellats–, s'ha erigit en el baluard d'una guerra bruta en què tot és vàlid.

"Intxaurreondo és el reducte de l'espanyolitat i de la defensa de la concepció espanyolista del mapa autonòmic de la democràcia borbònica", com així ens conta Pepe

Rei, periodista del diari *Egin*, que porta a l'esquena molts anys d'investigació de les trames ocultes o de les clavegueres de l'estat de dret en una incansable travessia pel desert. Però aquesta és la "imatge de marca" en opinió de Rei, perquè "hi havia una sèrie de canalles que compregueren que amb l'excusa de la lluita contra ETA podien fer el negoci de la seua vida". Personatges com En-

**Les actuacions
judicials contra els
responsables del
quarter han estat
rebudes pels
bascos com la
materialització
d'una evidència.**

rique Dorado, Quique Villalobos... i Galindo.

"Intxaurreondo és ja un símbol d'una història bruta, subterrània, de la corrupció del poder, un símbol, en definitiva, de la falta de voluntat de l'estat per resoldre el conflicte del País Basc..., i la gran justificació del món d'ETA", respon el sociòleg Sabino Ayestarán.

"**Todo por la patria**". Per la seua banda, el periodista d'*El Diario Vasco* Alberto Surio consi-

dera que el quarter que dirigia fins fa poc Galindo és "l'exponent més revelador de la supeditació dels mitjans als fins": és a dir, un cos en què va imperar una lògica militar que no va passar la transició, el codi de l'honor i el "*Todo por la patria*" fins les darreres conseqüències. En aquest "tot" –reiterat per Galindo el dia que li cenyiren el faixí de general– hi poden caber les atrocitats més impensables; recordeu per exemple Joxean Lasa i Joxi Zabala, Mikel Zabala o Lucía Urigoitia, Kattu Oñaederra o García Goena, entre molts altres de les més de mil persones que han "coincidit" amb ells. Ayestarán es nega a aplicar categories ètiques quan fa un judici sobre els fets que s'hi han esdevingut: "jo parlaria de perversió, que és una categoria psicopatològica".

Els qui en van eixir amb vida –de les mans "verdes"– no ho obliden; els qui en van eixir morts –o cap al sender de la mort, com Lasa i Zabala– impedeixen oblidar el que ha significat la presència de la Guàrdia Civil en aquestes dues dècades. "Els espanyols podran entendre millor ara les reaccions de molts bascs en certs moments", afirma el sociòleg Ayestarán.

Com assegura l'advocat Miguel Castells, "aquí hi ha una opinió real que és molt diferent a la publicada per a les masses; en l'estat espanyol és possible que no existesca una altra opinió que la publicada". I això explica el fet que el que a l'estat espanyol s'ha

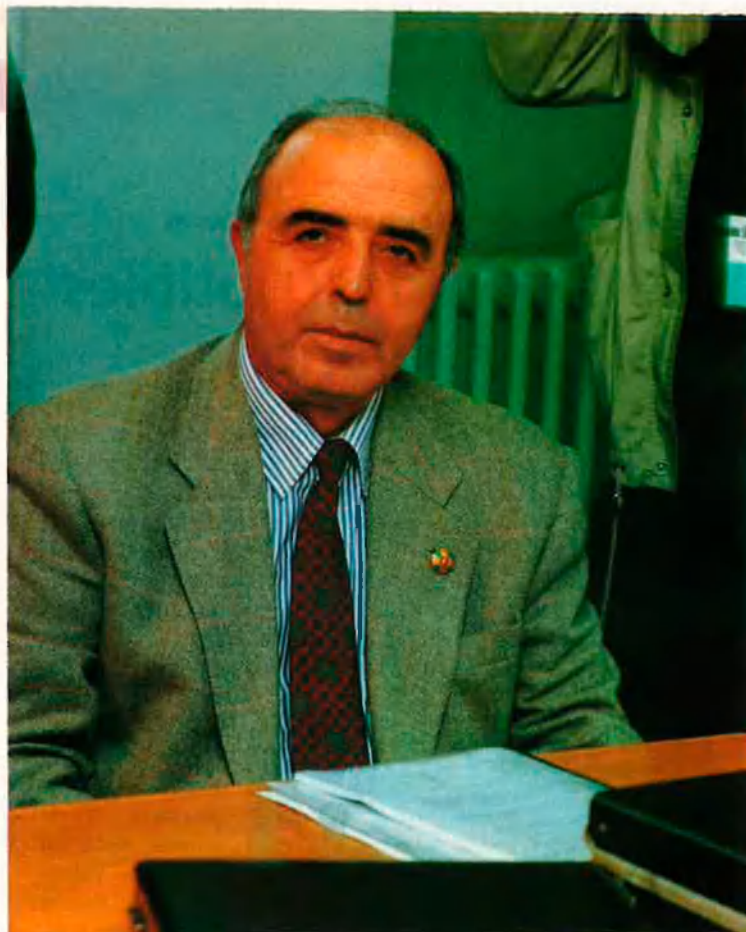
ANDONI CANELLADA

vist com una sorpresa ingrata, inesperada, al País Basc simplement ha representat la materialització d'una evidència, i la sorpresa ha deixat pas al *ja era hora*. És a dir, "tots sabíem que havia passat alguna cosa d'aquestes", diu Ayestarán. Solament faltava que algú ficara el dit a la nafra.

"En la guerra bruta és necessària la desinformació i la intoxicació; altrament no és eficaç", apunta Miguel Castells, i aquesta afirmació ens permet de comprendre alguns dels motius que han fet que les veus de denúncia no hagen quallat mai i que el conjunt de l'estat, amb comptades excepcions, haja desconegut aquesta realitat.

"La doble xarxa". No han faltat durant aquests anys acusacions sobre connexions amb el contraban, sobre l'enriquiment il·lícit d'alguns agents –onze pisos tenia Galindo–, però no foren tingudes en compte perquè la seua procedència no gaudia de "credibilitat": *Egin*. L'esquerra abertzale, el món d'ETA ("Nosaltres ens passarem anys en solitari aguantant querelles de Galindo, amb la connivència i la complicitat dels altres mitjans", reconeix Pepe Rei). L'única resposta que tenia la denúncia era la querrel·la contra el denunciant. El prestigi d'Intxaurrenondo en matèria anti-ETA li va conferir "carta blanca" i impunitat per fer i desfer al seu gust. La "doble xarxa" els facilitava el treball: els protegia sempre de tota actuació contra ETA, fóra del color que fóra.

A l'esquerra, l'advocat Miguel Castells, que considera que la desinformació sota la qual ha viscut fins ara la resta de l'estat és necessària per dur a terme la guerra bruta. A la dreta, el general Rodríguez Galindo, que el propassat mes de maig va entrar a la presó militar d'Alcalá de Henares.

EGIN

I com manifesta Pepe Rei, aquesta llibertat de moviments de la Guàrdia Civil va convertir Guipúscoa –entre altres coses– en el principal focus del narcotràfic i del contraban internacional. Per allí passaven els Oubina, Charlín o Falconeti, com si estiguessen al jardí de sa casa, "tenien agarrat l'estat pels testicles", ningú no gosava de fer un pas, a denunciar el que començava a ser una evidència palpable.

I tot això es va donar, segons afirma Castells, sota una "complicitat

institucional" que ha perdurat fins als nostres dies. "Els jutges no han fet res, s'han catat de por davant Galindo", diu Rei. Ni el legislatiu ni l'executiu, ni el judicial... cap dels tres poders que conformen l'estat de dret i democràtic no tingué el valor de clavar mà a Intxaurrenondo. El criteri era clar: "jo desmantelle escamots i tu... tanques els ulls". Però la bola de neu anava agafant més cos i cada vegada era més difícil d'aguantar.

Per Ayestarán, els polítics sabien el que hi havia en joc, però

La Guàrdia Civil buscant Zabalza al riu Bidasoa. Diuen que Galindo va recriminar als agents Dorado i Bayo amb un "m'enfonsareu" quan s'assabentà que Zabalza havia mort després d'intenses sessions de tortura.

Els dotze dies indescriptibles de Jokin Olano

Ens rep al seu treball amb poques ganes de recordar la tràgica experiència viscuda al quarter de la Guàrdia Civil del barri donostiarra de l'Antiguo, un 29 de juliol de 1983. Però Jokin accedeix a parlar i a poc a poc es va estremint. Pense que fins i tot l'enregistradora sent en la pròpia pell la cruesa del testimoni que recollia a les entranyes.

Jokin Olano fou detingut en la data esmentada acusat d'haver participat en una operació de trasllat de diners.

Van ser dotze dies al quarter de l'Antiguo; les primeres 48 hores, indescriptibles: "tot el que pugues imaginar i més; des de la bossa, la banyera, elèctrodes". Li

demanem, tanmateix, que ens explique què significa cadascun dels elements que ens ha enumerat. "La bossa de plàstic consisteix a ficar-te el cap en una bossa i tancar-la de manera que no hi quede gens d'oxigen. Si volia respirar havia d'intentar mossegar la bossa per fer-hi un forat, però quan veien que ho intentava, començaven a repartir-me colps", ens relata.

La banyera no consisteix en una dutxa d'aigua calenta, ni de lluny: "em lligaven el cos a una post i m'engronsaven fins que el cap se'm submergia en un recipient ple d'excrements, orina i altres substàncies innominables. M'hi tenien submergit i mentrestant un cronometrava el temps que tenien. No cal dir que era insuportable i difícilment descriptible".

"Quan van veure que em resistia a tornar a la banyera em connectaven els elèctrodes al cos. Els elèctrodes consten d'una bateria de cotxe; m'adherien els pols al cos, sobre una superfície mullada i queia rodó a terra".

La guia de telèfons. "En un moment

donat, van començar pegar-me petits colps al cap amb una guia de telèfons. Jo pensava que era una broma i que allò ho podria aguantar fàcilment. Però quan passaven els vint minuts, es rellevaven i els colps seguien i seguien i es convertia en la tortura més increïble que un es pot imaginar; em feia tornar boig".

Jokin tingué la sort que una veïna de l'e-

KARLOS

difici va escoltar els seus crits i ho va denunciar al jutge -sembla que ja estava farta de somiar cada nit amb crits esgarrats- i hi anaren dos forenses a visitar-lo. Després de veure el pessim estat del detingut li indicaren que tornarien immediatament amb una ordre judicial. Però men-

Manifestació contra la tortura. Un invent?

trestant Jokin va ser traslladat a la muntanya a buscar un suposat *zulo*. No el van trobar, però ell va tornar amb el cap obert, després de ser brutalment colpejat amb una pistola. Posteriorment el dugueren a coll a l'hospital de la Creu Roja, a pocs metres del quarter. A l'habitació de l'hospital ni els infermers ni els metges no podien entrar sense tocar la porta i demanar permís. Mentrestant es divertien amb ell estirant-li els cabells i traguent-lo del llit a puntellons.

Els qui el torturaven jugaven amb tanta impunitat que arribaren a enfrontar-se als jutges el mateix dia que van anar al quarter per traure'l.

Jokin va passar un any a la presó, i en eixir-ne, algú va posar una bomba al seu establiment i al seu cotxe: li va destrossar tot el que tenia. Nou anys després va eixir el judici per les denúncies de tortura i cinc guàrdies civils van ser condemnats a uns pocs mesos de presó. Entre ells figuraven Dorado Villalobos i Felipe Bayo. Durant tots aquests anys ha hagut d'escoltar en reiterades ocasions que això de la tortura és poc menys que un invent. **I. G.**

han sabut ocultar la realitat, mentir, utilitzar el poble per emmascarar tota aquesta falta de voluntat".

"Possiblement són -la Guàrdia Civil- els qui més canya han pegat a ETA, però ha estat a aquest preu", postil·la el periodista del diari *Egin*. Poques esperances té Pepe Rei que les investigacions arriben fins al final, "perquè si hi arribaren descobririen que les connexions de la cúpula anti-ETA... és a dir que els milers de milions dels fons reservats són una broma, i es podria arribar a la conclusió que molta d'aquesta gent està relacionada amb els cartels internacionals del narcotràfic".

'Informe Navajas'. Encara ressona l'eco del missatge llançat fa alguns anys per l'ex-ministre d'Interior, José Luis Corcuera, que si fa no fa volia dir: "faré milionari a qui em lliure un escamot". I tant que va ser així!: als uns per activa i als altres per passiva. Si Galindo desmantellà més de cent comandos", només cal fer comptes de les sumes que ha pogut anar acumulant per imaginar el total rebut. "La perdició de Galindo fou ésser avar i no haver repartit les recompenses que rebia de la desarticulació dels escamots", ens diu Rei. De Galindo, diuen que no repartia la pasta i, a canvi, mirava cap a un altre costat i deixava fer. Els seus sequaços es dedicaven al contraban, al narcotràfic i als robatoris a mà armada (un dia la policia municipal d'Irun detingué uns quants agents d'Intxaurrenondo -entre ells Dorado Villalobos- amb armes reglamentàries i vehicles camuflats de la Guàrdia Civil).

De tot plegat, aquests dies en dona compte el contrabandista guipuscoà Pedro Luis Minguéiz, àlies "Txofo" -els seus companys de fatiga, José Antonio de Santamaría, "Tigre", i José Manuel Olarte, "Plomos", no ho poden contar: ETA els va matar de dos trets a la nuca i així ho va donar a conèixer també a finals dels vuitanta el fiscal en cap de l'Audiència de Donostia, Luis Navajas, en aquell cèlebre informe Navajas que, casualment, es va extraviar.

En l'informe Navajas figuraven persones com Tigre, Plomos, Joaquín Rodrigo –ex-criupier del casino Kursal de Sant Sebastià–, Txofo, com també Andrés Palomino, cap del Grup d'Investigació Fiscal Antidroga (GIFA), el cap Enrique Dorado Villalobos, etc. Suposadament els contrabandistes subornaven guàrdies civils del quarter donostiarra a canvi que miraren cap aquest famós "altre costat". Javier Moscoso, llavors fiscal general de l'estat, arxivà les diligències i va donar constància del contingut a Txiqui Benegas, Alfonso Guerra i a l'íntim de Galindo Luis Roldán, avui empresonat. Roldán aconseguí desviar l'atenció de les acusacions vessades per Luis Navajas. A la llarga, com s'ha demostrat, la col·laboració de Roldán va ser el principi de la fi.

"El poder de Galindo ha estat enorme: la paralització de l'Informe Navajas –que es va podrir prematurament quan es filtrà l'obertura de diligències– mostra que el seu poderós braç estenia els tentacles fins i tot a la mateixa fiscalia general de l'estat", reconeix el periodista Alberto Surrio.

Pepe Rei, bon coneixedor dels entrellats d'Intxaurrondo, ens conta que els grups rojos del quarter donostiarra –encarregats de la lluita contra ETA– compartien el seu treball amb el dels responsables del servei fiscal antidroga que, teòricament, s'encarregava de reprimir el contraban i el narcotràfic. Dorado Villalobos i Felipe Bayo s'hi deixaven caure, però no per reprimir el narcotràfic, sinó per viure'n. Una part de la nòmina, la rebien de l'estat, l'altra dels contrabandistes i narcotraficants.

"M'enfonsareu". Diuen que el responsable d'Intxaurrondo va reprimir a Dorado Villalobos i a Felipe Bayo amb un "m'enfonsareu" quan es va assabentar que Mikel Zabalza, un jove navarrès que treballava com a conductor d'autobusos a Sant Sebastià, "se'ls va anar de les mans" després d'intenses sessions de tortura (encara avui la versió oficial manté que Zabalza va morir

IKOR KOTX

Al final, el quarter es va convertir en una olla de grills on el rancor i la traïció van permetre l'obertura de la caixa de Pandora.

ofegat al riu Bidasoa després d'escapar suposadament del furgó en què el traslladaven). Zabalza anava emmanillat i no sabia nadar; durant quinze dies els buscadors van rastrejar la zona, però no en van trobar el cos. L'endemà del dia que abandonaren les tasques de rescat, la Guàrdia Civil el va trobar, presumptament, en el mateix lloc rastrejat.

I, segons els fets, es pot afirmar que Dorado i Bayo han "enfonsat" Galindo, després de les contínues revelacions –amb no pocs desmentits pel camí– sobre les aventures i les ordres del cap de la 513 comandància de la Guàrdia Civil d'Intxaurrondo. Galindo no els va cuidar, i aquests policies –"la més baixa estofa social", segons Pepe Rei– han acabat amb la seua "brillant" carrera.

En acabat, Intxaurrondo es va convertir en una olla de grills on la traïció, el rancor, i l'escarment han fet forat i han permès l'obertura de la caixa de Pandora, de la qual han començat a aflorar noms com Lasa, Zabala, Urigoitia, Onaederri i molts altres que encara estan en els successius pisos d'aquesta caixa. D'entrada, Galindo medita a la presó militar d'Alcalá de Henares.

Inaki Gorostidi (Sant Sebastià)

A l'esquerra, Pepe Rei, periodista del diari 'Egin' que ha passat molts anys denunciant els responsables d'Intxaurrondo sense trobar res. Baix, les restes de Mikel Zabalza. La versió oficial encara manté que va morir ofegat al riu Bidasoa després d'intentar escapar.

